

Anfahrt

ÖPNV

Vom Bahnhof Schwerte die Buslinie 430 (Hörde) bis Haltestelle »Bergstraße«, dort auf der gegenüberliegenden Straßenseite in die Bergstraße, nach 100 m links in den Bergerhofweg, 7 Minuten Fußweg bis zur Akademie.

Hauptbahnhof Dortmund, U-Bahn (U 41 Richtung Hörde), Haltestelle Hörde-Bhf., dann Buslinie 430 (Schwerte) bis Haltestelle »Bergstraße«, Fußweg siehe oben.

Auto

BAB A1 Köln-Bremen Abfahrt Schwerte, von dort 100 m in Richtung Dortmund (nicht stadteinwärts nach Schwerte), dann links in die Bergstraße, nach 100 m links in den Bergerhofweg.

Referenten

Part I

Mahir Şahin

Prof. Dr. Markus Dreßler

Mag. Dr. Erdal Kalaycı

Prof. Dr. Michael Kiefer

Part II

Bülent Aldede

Prof. Dr. Mustafa Öztürk

Doç. Dr. Rıza Yıldırım

Dr. Ilgar Baharlı

Dr. Bülent Keleş

Moderation

Elçim Saygün & Bülent Korkmaz

Anmeldung unter

pem@alevitische-gemeinden.de

<https://forms.office.com/r/6Ne6QD55Wn>

Katholische Akademie Schwerte
Bergerhofweg 24
58239 Schwerte

Bund Alevitischer Gemeinden e. V.
Alevi İnanç Toplumu Almanya
Beethovenstraße 185B, 42655 Solingen
www.alevitische-gemeinden.de

PARTIZIPATION, ENGAGEMENT
UND MEDIENKOMPETENZ
STÄRKEN

Zweisprachige Fachtagung:

ALEVITENTUM

Tradition - Theologie - Zukunft

03. Juni 2023

10.00 - 19.00 Uhr

Kath. Akademie Schwerte
Bergerhofweg 24
58239 Schwerte

gefördert durch

Ministerium für Kinder, Jugend, Familie,
Gleichstellung, Flucht und Integration
des Landes Nordrhein-Westfalen

Part I (deutschsprachig)

10:15 - 10:30

Vorstellung Bund Alevitischer Gemeinden e. V.
Mahir Şahin

10:30 - 11:15

Alevitentum & Islam - Religionswissenschaftliche
Annäherungen

In seiner Rede diskutiert Herr Prof. Dr. Dreßler aus religionswissenschaftlicher Perspektive die gegenwärtig hochumstrittene Frage des Verhältnisses von Alevitentum und Islam. Es wird dabei auf die dominanten Diskurse zum Alevitentum eingegangen und versucht werden, diese zu historisieren, das heißt, sie im Licht der Zusammenhänge ihrer Entstehung zu beleuchten. Abschließend soll eine religionsgeschichtliche Verortung des Alevitentums vorgenommen werden.

Prof. Dr. Markus Dreßler - Universität Leipzig

11:25 - 12:10

Performanz im alevitischen Religionsunterricht - am
Beispiel Österreich

Durch Migrationsbewegungen und fortschreitende Distanzierung von traditionellen sozireligiösen Strukturen ist es zu einer Abkehr von der Ritualität gekommen. Die Einführung der alevitischen Kinder und Jugendlichen in die Religion und ihre Praxis verläuft vermehrt über den Alevitischen Religionsunterricht (ARU). Durch performative Elemente werden Rituale des Cem-Gottesdienstes im Religionsunterricht eingeübt. Welche Bedeutung hat Performanz im ARU in Österreich? Welche alevitischen Rituale werden performativ in den ARU in Österreich implementiert? Diese und andere Fragen behandelt der Wiener Religionspädagoger Erdal Kalayci in seinem Vortrag.

Mag. Dr. Erdal Kalayci, MA - Kirchliche Pädagogische Hochschule Wien/Krems

12:20 - 13:05

Die muslimische Wohlfahrtspflege in Deutschland

Seit mehr als sechs Dekaden leben bedingt durch Arbeit- und Fluchtmigration Muslime in Deutschland. In der Wohlfahrtspflege, die auch in einem erheblichen Maße durch konfessionell gebundene Träger geprägt ist, fand dieser Sachverhalt bislang kaum Berücksichtigung. Was ist unter einer muslimischen Wohlfahrtspflege zu verstehen? Wie kann sie aufgebaut werden und welche Hindernisse sind zu erwarten? Diese und andere Fragen behandelt der Osnabrücker Islamwissenschaftler Michael Kiefer in seinem Vortrag.

Prof. Dr. Michael Kiefer - Universität Osnabrück

Part II (türkischsprachig)

14:30 - 14:50

Alevi İnanç Toplumu Almanya e. V. Tanıtımı
Bülent Aldede

14:50 - 15:35

Sünni Teolojide Allah Tasavvuru

Sünnilik, İslami ortodoksiyi temsil etme iddiasına sahip bir siyasi-kelami ekol olarak bilinir. Bu ekolün Allah tasavvuru temelde Eşarilik tarafından formüle edilmiştir. Eşari gelenekte Allah Mutezilenin görüşlerine radikal eleştiri ve reddiye saikiyle kurgulanmış ve bu kurguda Allah adalet ve merhametten öte, mutlak güç ve kudret üzerinden tanımlanmıştır. Sünni inancın ilk kurucu babaları olarak bilinen Ehl-i Hadis ve Selefiyye ekolünde ise Allah tamamen antropoförmik bir varlık olarak tasavvur olunmuştur. Sonuçta Sünnilik Allah'ı bir zat olarak kabul etmiş, fakat bu zatiyetin ne anlama geldiğini izaha yanaşmak istememiştir. Bu noktada sergilenen tenzihci tutum, Sünni gelenekte ki Allah tasavvurunun kaçınılmaz olarak bir tür agnostisizme kapı aralamasına sebebiyet vermiştir.

Prof. Dr. Mustafa Öztürk - Universität Innsbruck

15:45 - 16:30 (via Zoom)

Gayrimüteşerrilik ve Gayrimüteşerri Müslümanların
Tanrı Anlayışı Üzerine Kısa Bir Değerlendirme

Modern dönem akademik yazında Aleviliği ifade etmek için en sık kullanılan terim hiç şüphesiz "heterodoksi" olmuştur. Fuat Köprülü'nün temel çerçevesini kurup Türkiyat çalışmalarına kazandırdığı bu terim uzun süre Alevilik çalışmalarının en belirleyici anahtar kavramlarından biri olarak literatüre yön verdi. Her ne kadar son dönemde önemli akademisyen ve araştırmacılar tarafından terimin Alevilik bağlamında kullanılış biçimine ciddi eleştiriler getirilse de henüz tamamen tedavülde kaldığını söylemek zordur. Daha önemlisi, Aleviliğin dini boyutlarını ifade etmek için heterodoksinin yerine geçecek analitik bir kavram henüz inşa edilemedi. Özellikle son on yıldaki araştırmaların neticesinde ben de heterodoksinin taşıdığı tarihsel ve ideolojik bagajlar nedeniyle Aleviliği ifade etmek için yanlış bir terim olduğu görüşüne ulaştım. Onun yerine, gayrimüteşerri dindarlık kavramının Aleviliğin hem tarihsel sürecine daha uygun hem de dini boyutlarını ifade etmek için daha elverişli olduğu fikrini ortaya attım ve son dönem yayınlarımda bu kavramın içini doldurmaya çalıştım. Bu bildiride gayrimüteşerri dindarlığın Tanrı anlayışını kısaca tartışıp bu anlayışın müteşerri dindarlığın (Sünni ve Şii) tanrı anlayışından hangi temellerde farklılaştığını işaret edeceğim.

Doç. Dr. Rıza Yıldırım - Emory University

16:55 - 17:40

Ahlak Merkezinde İslam'ın Algılanış Biçimleri Üzerine

Akademik çevrelerde hiç eskimeyen mevzulardan biri İslamiyet'in Türkler arasında yayılma şeklidir. Ana hatlarıyla kimi araştırmacılar İslam dininin kılıç zoru ile Türklerin arasında yayıldığını savunmuşlar, kimileri ise İslam'ın Türkler tarafından gönül rızası ile kabul edildiğini, kimileri de İslam'ın Türkler tarafından kabul edilmesini bazı zaruretlere bağlamışlardır. Bunun yanı sıra bazı çevreler İslam'ın Türkler tarafından kabul edildiğini belli bir zaman dilimine ve sınırlı asırlara sınırlamış, bazı araştırmacılar da söz konusu İslam dininin kabulünü uzun bir süreç içerisinde gerçekleştiğini söylemişlerdir. Bu önemli konuların yanı sıra üzerinde durulması gereken meselelerden bir diğeri ise Türklerin aşına oldukları İslam'dır. Başka bir deyimle Türkler daha Anadolu'ya gelmeden önce İslam'ın hangi yorumu ile tanıştıkları ve devamında ise bu din ve dinin kutsallarını nasıl algıladığı ve yorumladıklarıdır. Bu bağlamda gönül yolu ile idrak edilen ve ahlaki merkeze alan bir İslam mı yoksa kuralcı, normatif, kurumsal yapısıyla korku ve caydırıcılığı merkeze alarak bir söylem geliştiren ve uygulayan bir İslam'ın Türkler tarafından kabulü üzerinde durulmaya değer konulardandır. Konunun bu çerçevede ele alınması bir taraftan yukarıdaki sorulara başka bir cevap arayışı özelliğini taşıyan diğer taraftan da Alevi-Bektaşî inanç sistemi merkezli bir yaklaşımı da gerekli kılmaktadır. Alevi-Bektaşî zümrelerine mensup insanların Tanrıyla kurdukları ilişki, evrene, doğaya, insan ve Tanrı'ya bakış biçimleri ise bu çerçevede şekillenmiş ve tezahür etmiştir. Bu bağlamda kroniklerden hareketle yukarıda zikredilen mevzuların ele alınması konunun anlaşılabilirliğine katkı sunacaktır.

Dr. Ilgar Baharlı - NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ

17:50 - 18:35

Gurbete Taşınan İman: Avrupa'da Erkan yürüten Alevi
Dedelerinin İman Algısı

Alevilerin kâmil insan olma yolunda temel esas olarak kabul ettikleri öğretinin temelini "Dört Kapı, Kırk Makam" oluşturmaktadır. Dört Kapı; Şeriat, Tarikat, Marifet ve Hakikat şeklinde sıralanmıştır. Her kapı on makama ayrılmıştır. Aleviler tarafından büyük hürmet gören Hacı Bektaş Veli, Şeriat kapısının ilk makamını "İman" ile başlatmaktadır. Ona ait olduğu kuvvetle muhtemel olan Makalat isimli eserde, iman hakkında bilgi verirken, Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine ve ahiret gününe iman etmenin gerekliliğini vurgulamaktadır. Biz de bu bağlamda çoğunluğu Almanya'da yaşayan, Avrupa'daki Alevi dedeleriyle yapmış olduğumuz görüşmeleri esas alarak, onların iman algısı üzerinde durmaya çalışacağız.

Dr. Bülent Keleş